Beeldhouwer

MARGOT HOMAN

'Het is werkelijk een troost dat dergelijk meesterschap nog bestaat'
(Ernst H. Gombrich)

Karin van der Beek – Amsterdam
De middelgrote en mensgrote sculpturen van Margot Homan ademen een sfeer van tijdloze klasse en nostalgie en treffen de beschouwer in eerste instantie door de krachtige poses en de virtuoze wijze waarop de anatomie is weergegeven. In haar streven naar perfectie wedijveren haar klassieke beelden met die van Praxiteles en Lysippus, de meesters van de Griekse Oudheid. Echter, wanneer de beschouwer zich de tijd gunt om langer en beter te kijken, dan ziet hij dat Homans scheppingen opvallende, vernieuwende elementen bevatten.

Margot Homan (1956) kan worden omschreven als een eigenzinnige en gepassioneerde kunstenares, die zich gedurende haar zevenentwintig jaar kunstenaarschap weinig heeft aangetrokken van de heersende kunstopvattingen. Haar beelden tonen een perfecte beheersing van het oude ambacht van beeldhouwen en modelleren, waarmee ze voortbouwt op een eeuwenoude traditie. Door te volharden en zeer bewust te kiezen voor de klassiek georiënteerde beeldhouwkunst heeft ze zich de afgelopen twintig jaar kunnen ontwikkelen tot een gerenommeerde kunstenares in die richting. Tijdens haar opleiding aan de Academie voor Beeldende Vorming in Tilburg was het niet toegestaan om figuratief werk te maken; gedurende lange tijd op geen enkele academie overigens. Dit bood ook voordelen, want zo was zij na haar opleiding in staat om haar ideeën op eigen wijze, geheel onbevangen, vorm te geven. Omdat het op dat moment in Nederland niet mogelijk was een klassieke kunstopleiding te volgen, was Homan wel genoodzaakt de anatomie van het menselijke lichaam zelf te bestuderen. Zij bracht veel tijd door tussen de anatomieboeken zodat zij zich op den duur het weergeven van het menselijk lichaam volledig eigen maakte. Haar beelden getiteld 'Ikaros', 'Narcissus' of 'Dionysos', zijn niet louter een verbeelding van het ideale menselijk lichaam, zelf zegt hij hierover: 'de anatomie is slechts de drager van een idee, zonder dat idee is de anatomie dood'. Homan zoekt naar het innerlijk evenwicht in de mens, dat zij vervolgens vaak letterlijk verbeeldt in haar sculpturen.
In welk opzicht verschillen haar beelden van haar eeuwenoude collega's? Griekse beelden staan veelal in een rustpose (contraposto) en stralen een kalme

grandeur uit. Margots figuren zijn daarentegen vaak gebeeldhouwd in een voorwaartse houding: balancerend , dansend of zwevend. Oftewel, met het accent op daadkracht en energie; de mens die voorwaarts wil, zijn grenzen verleggend! Soms bestaan haar beelden slechts uit fragmenten van het menselijk lichaam, een hoofd, een hand, een torso, die zij uitvergroot of poëtisch met elkaar in verbinding brengt, om haar *idee* te verbeelden. Het mooiste compliment dat Margot Homan ontving, was afkomstig van een de belangrijkste kunsthistoricus van de 20e eeuw, de Oostenrijkse/Engelse hoogleraar (Oxford en Cambridge) Ernst H. Gombrich (1909-2001): 'Ik heb kennis gemaakt met uw verbazingwekkende werk. Het is werkelijk een troost dat dergelijk meesterschap nog bestaat'.

Het valt niet te ontkennen dat wanneer je jouw atelier binnenloopt je direct een associatie voelt met de beeldhouwkunst uit de Klassieke Griekse Oudheid.

Natuurlijk voel ik een zielsverwantschap met kunstenaars uit de Renaissance en de Griekse Oudheid, omdat mijn kunstenaarschap als het ware met een aantal aspecten uit die wereld samenvalt. Echter, de Griekse Oudheid is geenszins mijn uitgangspunt. Veel mensen die mijn atelier bezoeken worden getroffen door de sfeer van rust en sereniteit die mijn beelden uitstralen en dat is nogal in

tegenstelling met de over het algemeen veel bruuskere uitingen van de huidige kunstwereld. Door een volledige beheersing van het vak kan een kunstenaar zijn ideeën vormgeven, dat is een absolute voorwaarde, echter geen doel op zich. Ik functioneer niet in een bepaalde stijl, maar werk puur vanuit mijn intuïtie en persoonlijkheid. In die zin zou je mij misschien een eenling kunnen noemen!

Tijdens je opleiding op de academie werd er uitsluitend abstract gewerkt, terwijl jij een totaal andere kant op wilde…

Ik ging op zoek naar een opleiding waar werd gedoceerd in figuratieve kunst, maar die bleek er gewoon niet te zijn! Abstractie was toen helemaal in de mode en politiek correct. Figuratie daarentegen was ouderwets en conservatief. Een prominente linkse politicus heeft ooit in één van mijn atelierboekjes geschreven: 'dit werk zou verboden moeten zijn'. Geweldig vond ik het om zo'n reactie uit te lokken, blijkbaar was het werk te grensverleggend! Uiteindelijk koos ik voor de lerarenopleiding Beeldende Vorming in Tilburg waar ik strikt abstract ben opgeleid, maar het was niet wat ik wilde. Ik vond het inadequaat om gevoelens uit te drukken in een vierkant, ik mis daarin het menselijk emotionele. Zuivere abstractie is vaak voor mij te decoratief en te nauw verwant met architectuur. Het menselijk lichaam is voor mij onontbeerlijk om emoties uit te drukken. Om in mijn levensonderhoud te voorzien heb ik na de academie een aantal jaren gedoceerd en daarnaast mijn eigen figuratie ontwikkeld. Maar die combinatie was zwaar en ik ben gelukkig met het feit dat ik mij nu alweer 25 jaar volledig aan mijn beelden kan wijden. Maar als kunstenaar van klassiek figuratief werk zou je mij dus een autodidact kunnen noemen.

Heeft die eigenzinnigheid te maken met een kunstzinnig nest?

Nee, helemaal niet! In mijn jeugd was in de verste omtrek geen kunstenaar te bekennen en als gezin bezochten we nooit een museum! Ik kom uit een wetenschappelijk milieu, mijn vader was biochemicus. Mijn moeder stierf jong waardoor ik mij misschien gesterkt voelde om eerder mijn eigen weg te kiezen. Al op jonge leeftijd wilde ik mij 3-dimensionaal uitdrukken en boetseerde ik heel graag; als zevenjarig fietste ik naar de Maas om daar een emmer klei te halen! Voor mijn vader was het een behoorlijke verassing dat ik beeldhouwer wilde worden, maar uiteindelijk heeft hij zich erbij neergelegd. Dat driedimensionaal inzicht heb ik wellicht van hem meegekregen en dat heeft in mijn voordeel gewerkt.

Je werkt niet met modellen. Is dat niet ontzettend lastig?

Het is heel bewust dat ik zonder modellen werk. Ik wilde andere doelen stellen en meer naar een idee werken in plaats van naar een model. Het idee of concept dat ik wil uitbeelden, is niet gekoppeld aan een specifiek individu, maar meer aan het algemeen menselijke, het universele. Een model poseert en draagt altijd zijn eigen geschiedenis in zich.
De anatomie heb ik bestudeerd in boeken om meer begrip te krijgen van het geheel, maar er zit zo'n grote interne logica in het menselijk lichaam, dat ik op een bepaald moment uit het hoofd ging beeldhouwen. Het heeft veel te maken met driedimensionaal inzicht; als je weet waar de botjes en de pezen zitten, weet je wat er gebeurt als er iemand een bepaalde beweging maakt. Ik werk vaak vanuit die intuïtie. Maar heel belangrijk, er is een lichamelijke zeggingskracht die ver boven de anatomie uitstijgt.

Wat is dan precies de essentie van jouw beelden.

Het uitgangspunt is 'la condition humaine', datgene waarmee de mens wordt geconfronteerd. Echter, in mijn beelden ben ik op zoek naar een evenwicht, naar een balans: van het mannelijke en het vrouwelijke, aanvaarding en strijd, emotie en berusting. Ik probeer het moment uit te beelden waarop het conflict is geharmoniseerd, hoewel die emotionele basis er onderhuids nog wel is.
Mijn beelden tonen dramatiek, maar het wordt nooit theatraal. De dramatiek in mijn werk is eerder verstild en ingetogen. Mijn vrouwelijk figuren bijvoorbeeld, die beeld ik voornamelijk sterk uit, maar tegelijkertijd kwetsbaar; ik vind de vrouw een heroïsch en sterk wezen.

Maar die balans en dat evenwicht, daar lag bij de Grieken toch ook veel accent op, met bijvoorbeeld hun contraposto houding.

Dat is waar, de Grieken streefden met hun beelden puur naar harmonie, evenwicht en naar het goddelijke. Bij mij ligt het accent op het zoeken naar een balans tussen ingetogenheid en expressiviteit, vaak in min of meer tegengestelde emoties en voor mij is juist het puur menselijke belangrijk. Ingetogenheid kom je op dit moment niet veel tegen, maar laatst zag ik een videopresentatie van de kunstenaar Bill Viola en daar zat die ingetogenheid wel helemaal in.

Welke kunstenaars inspireren jou nog meer?

Bepaalde beelden uit de Klassieke Oudheid raken mij enorm. Toen ik voor het eerst in Florence kwam, werd ik bevestigd in mijn gevoelens ten aanzien van kunst. Maar ook door de muziek en de literatuur raak ik geïnspireerd. Verder heb ik bewondering voor het werk van vele kunstenaars, zo geniet ik bijvoorbeeld intens van het werk van Vermeer.
Moderne of abstracte kunst vind ik soms te veel op elkaar lijken. Het urinoir van Marcel Duchamp en het colablikje van Andy Warhol verschillen voor mij in essentie niet zo veel van elkaar.

Je titels van je beelden verwijzen veelal direct naar de Griekse Oudheid…

'Veelal' is niet juist, maar het valt veel toeschouwers blijkbaar op dat mijn beelden mythologische namen dragen. Titels als Psyche, Ikarus of Dionysos zijn nooit letterlijk mijn uitgangspunt, het zijn slechts vehicles of hulpstukken. Het gaat mij om algemeen menselijke emoties die vaak ook het thema zijn van Klassieke mythologische verhalen. Overigens, veelal geef ik de titels aan mijn beelden pas achteraf. Een werk van mij draagt de naam 'Psyche en (de zuidwesten wind) Zephyr'. Psyche, de laatste godin die toetrad tot de groep onsterfelijke goden op de Olympus spreekt mij enorm aan, ook omdat zij een vrouw is. Zij verbeeldt voor mij de ultieme zuivere liefde en de opoffering die daarmee gepaard gaat. Ik zoek in zo'n beeld dan naar een wijze om die emotie ingetogen en tegelijkertijd universeel te vertalen.

Je werkt zowel in brons als in marmer. Hoe ga je te werk en welk materiaal geniet je voorkeur?

Je hebt een emotioneel concept dat glashelder is, maar nog geen vorm heeft: 'l'imagine del cuore ('het beeld van het hart'). Dat concept is dan meer een emotie, een essentie. In een gigantische hoeveelheid mogelijkheden om dat uit te drukken, ben ik eindeloos aan het zoeken naar de exacte vorm. Ik begin dan met tekenen en zoek naar de goede houding. Vervolgens maak ik een klein model in klei en als ik daar tevredenheid over ben, maak ik zo'n beeld in groot formaat. Van dat grote beeld in klei wordt dan een gipsafgietsel gemaakt en dat afgietsel herschep ik in marmer. Het eerste stadium is natuurlijk het zoeken naar een geschikt stuk marmer: de juiste structuur, kleur en het goede formaat. Ik haal mijn marmer uit de groeves in de bergen vlakbij Pietrasanta in Italië. Het is een hele zoektocht om het juiste marmer voor een bepaald beeld te vinden; is het sterk genoeg en zitten er geen vlekken of breukvlakken in. Dat hele proces van concept naar het grove hakken en vervolgens naar het werken in subtiele details met raspen en schuurpapier heb ik met marmer volledig in eigen hand. Steeds

opnieuw bekijk ik of en waar ik marmer weghaal, totdat ik de ultieme vorm heb gevonden. Het maken van een marmeren beeld vergt veel tijd, zo'n beeld staat hier wel een jaar of langer. Het is een zeer arbeidsintensief proces en au fond is een sculptuur nooit af, want perfectie bestaat niet! Werken in brons is een heel ander proces, want het origineel in klei geef je uiteindelijk uit handen aan de mallenmaker en de bronsgieter. Ook bij een goede gieterij verlies je gedurende de diverse technische stadia altijd aan kwaliteit, omdat het een afgietsel is. Daarom bestudeer ik mijn beelden altijd opnieuw in wasvorm, wat een tussenproces is (cire perdu), om opnieuw tot in de finesses te corrigeren. Mijn beelden worden overigens ook Italië gegoten, eveneens in Pietrasanta, want daar vond ik de beste vakmanschap. Er komen daar om die reden kunstenaars uit de hele wereld. Het scheppingsproces van mijn beelden vindt plaats in mijn atelier in Tilburg en het bronsgieten en marmer selecteren in Italië, waar ik dus ook deels werk. Het is overigens heerlijk om in Italië met andere kunstenaars contact te hebben en ideeën uit te wisselen.

Wat beoog je met je werk?

In de eerste plaats schoonheid! Schoonheid waarvan de mensen, hoop ik, kunnen genieten. In ons bestaan krijgen we allemaal te maken met momenten van diepe tragiek, emoties die niemand kan ontlopen. Beeldende kunst is, net als muziek en literatuur, bij uitstek geschikt om die gevoelens te sublimeren tot iets positiefs. Die positieve uitstraling heeft te maken met mijn geloof in vooruitgang; in die zin ben ik een evolutionair.
Mijn uiteindelijke streven is om met mijn beelden vanuit mijn hart te communiceren om zo rust, troost en schoonheid te kunnen bieden.

Copyright Morren Galleries